

Nasjonalt senter
for mat, helse og
fysisk aktivitet

Det kongelige Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Dato 15.10.2015
Vår ref.: 15/06781-1

Høringssvar NOU 2015:8 Fremtidens skole fra Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet (MHFA)

Ludvigsenutvalget har vurdert hvilke kompetanser elevene vil trenge i fremtiden.

Utvalget anbefaler at det som en videreutvikling av Kunnskapsløftet settes i gang en prosess med å fornye innholdet i fagene. Utvalget anbefaler at et bredt kompetansebegrep og fire kompetanseområder legges til grunn for innholdet i fagene. Utvalgets anbefalinger er strukturert gjennom de fire områdene; 1) Kompetanser i fremtidens skole; 2) Fagfornyelse og lærerplanmodell; 3) Undervisning og vurdering; og 4) Implementering.

Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet (heretter MHFA) ønsker med dette å gi et høringssvar til NOU 2015:8 Fremtidens skole – Fornyelse av fag og kompetanser, med fokus på utvalgets anbefalinger.

MHFA sine vurderinger til utvalgets anbefalinger

1. Kompetanser i fremtidens skole

På bakgrunn av utviklingstrekkene i samfunnet kommer utvalget med en vurdering og anbefaling av hvilke kompetanser som det vil være viktige at elevene utvikler i skolen i framtiden. Utvalget anbefaler fire kompetanseområder som grunnlag for fornyelse i skolens innhold; fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta, og kompetanse i å utforske og skape.

MHFA sin vurdering:

MHFA støtter utvalgets inndeling i fire kompetanseområder, og er svært positiv til den sterke kompetanseorienteringen, og den brede forståelsen av

kompetansebegrepet. De fire kompetanseområder vil kunne hjelpe elvene til å se sammenheng og helhet, og mulighetene for progresjon er tydeligere med denne inndelingen.

2. Fagfornyelse og læreplanmodell

For å møte fremtidige kompetansebehov i arbeids- og samfunnsliv vurderer og begrunner utvalget hvordan fagene i dagens skole bør videreutvikles. Utvalget anbefaler en fornyelse av fagene i skolen med utgangspunkt i fagområder, fremfor det enkelte fag. Denne anbefalingen innebærer at de ulike fagene i hvert fagområde bør ses i sammenheng når kompetanseområdene i fremtidens skole skal synliggjøres. Praktiske og estetiske fag er et av fire fagområder.

Utvalget vektlegger at det skal legges bedre til rette for dybdelæring i fagene, gjennom å prioritere fagenes metoder, tenkemåter, begreper og sammenhenger. Fagfornyelsen inkluderer at flerfaglige temaer, deriblant folkehelse og livsmestring, tas opp i læreplaner for flere fag på en systematisk måte. Utvalget anbefaler at det utvikles et rammeverk for fagovergripende kompetanser som verktøy i læreplanutviklingen for å sikre en felles forståelse og en systematisk integrering. Det legges også vekt på god sammenheng mellom læreplanene og veiledningsressurser til læreplanene, og at disse utvikles parallelt.

MHFA sin vurdering:

MHFA har et særlig ansvar knyttet til mat og helse-faget og kroppsøvningsfaget, som inngår blant de praktiske og estetiske fagene. Det er svært positivt at praktiske og estetiske fag er likestilt med andre fag, da dette gir gode forutsetninger for dybdelæring. At praktiske og estetiske fag er likestilt med de andre fagene vil imidlertid ikke automatisk føre til dybdelæring, men likestillingen vil være et godt utgangspunkt for dette i og med at det viser anerkjennelse for fagene og at de praktiske og estetiske fagene derfor har samme forutsetning for dybdelæring som andre fag.

Utvalget fremhever videre betydning av læringsarbeid på tvers av fag i fagområdene for å arbeide med problemstillinger eller temaer som krever kompetanse fra ulike fag. MHFA er svært positive til denne helhetlig tenkningen, og vektlegger senkning av vegger mellom fagene. Fagovergripende kompetanse skal hjelpe eleven å se sammenhenger og gi en helhetlig forståelse, som et utgangspunkt for å gå mer i dybden i de enkelte fag. Dette vil stille store krav til den enkelte lærer, og satsing på læreres kompetanseutvikling blir derfor svært viktig.

MHFA mener at utvalgets forslag gir muligheter for fornyelse av fagdidaktikken, og at dette kan bli forløperen til en didaktisk reform, hvor det legges til rette for økt læring på ulike arena, og med ytterligere varierte undervisningsformer som involverer

elevene. Gjennom vektlegging av elevmedvirkning og elevenes refleksjoner øker også muligheter for dybdelæring.

MHFA er svært positive til at folkehelse og livsmestring løftes frem som et temaområde, og er enig i utvalgets anbefaling om å utvikle mål på tvers av fagområdet for å ivareta dybdelæring og elevenes forståelse av folkehelse og livsmestring. MHFA støtter også utvalgets anbefaling om å styrke områder i skolen knyttet til kunnskap om hvordan elevene skal ta vare på seg selv og sin egen helse, inkludert psykisk helse og livsstil.

Likeledes er det svært positivt at utvikling av bevegelseskompetanse sees i sammenheng med elevenes personlighetsutvikling, allmenndannelse og livslange bevegelseslyst; og ikke minst, i forhold til elevens selvregulerte læring og metakognisjon. Å fokusere på bevegelseskompetanse blir viktig framover da forskning viser at de koordinative ferdighetene til barn og unge er blitt dårligere med årene. At kunnskap også om mat fremheves som nødvendig i lys av økende overvekt og psykiske lidelser er også svært positivt.

3. Undervisning og vurdering

Utvalget vektlegger betydningen av lærernes planlegging og gjennomføring av undervisning, for elevenes utvikling av de anbefalte kompetanser. Det er betydningsfullt at skolene jobber systematisk med å utvikle et godt læringsmiljø, og utvalget legger vekt på elevenes sosiale og emosjonelle utvikling for egen læring i fag. Utvalget anbefaler at det utvikles en plan for utvikling av lærernes kompetanse som legger vekt på de fire kompetanseområdene og fornyede læreplaner.

Undervisnings- og vurderingspraksis må videreutvikles for å ivareta fornyede fag og vil kreve en langsiktig satsing på utvikling av lærernes kompetanse. De kompetanseområdene som utvalget anbefaler krever at elevene tar en aktiv rolle i undervisningen og at de utfordres til å ta i bruk det de lærer i fagene. Utvalget anbefaler at underveivurdering bør vektlegges som en integrert del av undervisningspraksisen i fagene.

MHFA sin vurdering:

Utvalget peker i rapporten på behovet for å styrke lærerne sin didaktiske og fagdidaktiske kompetanse og videreutvikle metoder for undervisning og kommunikasjon. MHFA er svært positive til dette, ikke minst fordi det er svært uheldig at kun en liten andel av elevene på barne- og ungdomstrinnet i dag har lærere med fagutdanning i mat- og helse og kroppsøving. Vi ønsker imidlertid også å understreke at slik kompetanseheving ikke bare er nødvendig i faglærerutdanningene, men også i pedagogikkdelen av lærerutdanningen. Når folkehelse og livsmestring løftes frem som et flerfaglig tema som går på tvers av fag, innebærer dette samtidig at ikke bare kroppsøvingslæreren og mat og helse-læreren

trenger kompetanse i temaet, men også allmennlæreren. MHFA mener at folkehelse og livsmestring bør inn som tema både i faget pedagogikk og elevkunnskap i allmennlærerutdanning, og i faget pedagogikk på praktisk pedagogisk utdanning og integrert i lektorutdanning. For å lykkes med dette, bør det også tilrettelegges for kompetanseheving i temaet folkehelse og livsmestring for lærerutdannere på høyskoler og universitet.

Utvalget peker på at lærere og skoleledere må arbeide systematisk med å utvikle et godt psykososialt læringsmiljø som bidrar til læring. Utvalget peker konkret på sider ved læringsmiljøet som bidrar til læring i ulike fag og på ulike kompetanseområder. For eksempel vil et læringsmiljø, som bidrar til at elevene tør vise hva de ikke kan, og som verdsetter at alle kan mestre og ha faglig fremgang ut fra sine forutsetninger og sitt faglige nivå, fremme læring. MHFA deler dette synet, og anbefaler også kompetanseheving av lærere innen psykisk helse, der elevens forutsetninger er i fokus. En helhetlig tenkning rundt eleven er viktig, og dette må inn i lærerutdanningen.

Eleven kommer inn i skolen med en helse og med ulike sett av forutsetninger; biologiske forutsetninger, psykologiske forutsetninger, sosiale forutsetninger, kulturelle forutsetninger og eksistensielle forutsetninger. Pedagogisk tenkning og pedagogisk teori har en sammenheng med elevens forutsetninger. Det er derfor vesentlig at læring ikke isoleres fra eleven, og at relasjon og kommunikasjon mellom lærer og elev får en stor plass i lærerutdanningen.

MHFA ønsker også å fremheve andre sider ved læringsmiljøet som det er forskningsmessig støtte for at virker positivt inn på læring. Helsefremmende læringsmiljø som tilrettelegger for utvidet bruk av fysisk aktivitet både som metode i andre fag og i midttimer og friminutt har positiv effekt på elevens konsentrasjon og skoleprestasjoner. Likeledes har vi indikasjoner på at læringsmiljø som fremmer sunn mat og drikke bidrar positivt til læringsresultat i skolen.

4. Implementering

Utvalget anbefaler at det utvikles en overordnet strategi for innføring av fornyet innhold i skolen som beskriver aktørene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og hva som forventes av dem, samt en fremdriftsplan som viser de ulike fasene og virkemidlene i implementeringsarbeidet. Videre anbefaler utvalget at det gjøres en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet for å vurdere hvilke områder det er behov for å videreutvikle, herunder verktøy for å vurdere elevenes læring og støtte til skolebaserte vurderingsprosesser.

MHFA sin vurdering:

MHFA støtter utvalgets anbefaling om en helhetlige og systematiske strategi ved innføring av nye læreplaner, og særlig tiltaket knyttet til utforming av plan for

kapasitetsbygging og kompetanseutvikling som vektlegger de fire kompetanseområdene.

MHFA er i tillegg svært positive til at utvalget løfter frem behovet for forskningsbaserte kunnskapsoppsummeringer av god undervisnings- og vurderingspraksis i fagene, og videre at slike kunnskapsoppsummeringer og modeller for god praksis skal være enkle for skolene å ta i bruk. MHFA støtter også utvalgets oppfordring knyttet til forskningsbasert evaluering av tiltak og virkemidler som implementeres, i tillegg til forskning innen didaktikk.

Med vennlig hilsen

Gudbjørg Øen

Senterleder

Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet